

УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ В СЛОВАЧЧИНІ:

ДОПОМОГА НА ДОГЛЯД ЗА ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ (ВАЖКА ФОРМА ІНВАЛІДНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ)

Загальні запитання та відповіді

Історія програми грошової допомоги українським дітям та сім'ям біженців

З початку війни в Україні 24 лютого 2022 року понад 517 тисяч біженців з України прибули у Словаччину. Переважна більшість (89 відсотків) – це жінки, діти, люди похилого віку та інші категорії осіб з особливими потребами.¹ До них належать діти з важкою формою інвалідності та проблемами зі здоров'ям, які стикаються з особливими труднощами, коли їм та тим, хто за ними доглядає, доводиться адаптуватися до нової та невизначеної ситуації.

Міністерство праці, соціальних питань та сім'ї Словаччини (MoLSAF) вже надає грошову допомогу вразливим домогосподарствам/родинам через власну Програму забезпечення матеріальних потреб. Однак, враховуючи величезний масштаб цієї надзвичайної ситуації, необхідні окремі тимчасові програми для підтримки біженців, які опікуються дітьми з важкою формою інвалідності та проблемами зі здоров'ям, для того, щоб біженці загалом могли задовольнити свої власні матеріальні потреби.

Уряд Словаччини звернувся до міжнародної спільноти з проханням підтримати ці програми. ЮНІСЕФ та Міжнародна організація з міграції (МОМ) підтримують та керують Програмою допомоги на догляд. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), ЮНІСЕФ і Міжнародна федерація Червоного Хреста (МФЧХ) також підтримують і керують програмою короткострокової екстреної грошової допомоги для задоволення матеріальних потреб близько 26 000 домогосподарств біженців.²

¹<https://reliefweb.int/report/slovakia/inter-agency-operational-update-slovakia-22-june-2022>

²https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/slovakia-humanitarian-organisations-take-over-financial-support-system-those-fleeing-ukraine_en

Ці дві програми [є унікальною формою допомоги в Словаччині](#). Вони запроваджують механізм надання тимчасової фінансової допомоги біженцям, а також надають адресну підтримку особливо вразливій групі дітей та їхнім опікунам.

Яка мета Програми допомоги на догляд?

Програма спрямована на вирішення проблеми економічної вразливості дітей з важкою формою інвалідності та проблемами зі здоров'ям та осіб, які забезпечують догляд за ними.

Програма допомоги на догляд забезпечує захист особам, які мають дітей з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям і які були змушені були покинути свої домівки за надзвичайно тривожних обставин. Вона спрямована на полегшення важкого фінансового стану родини, дозволяючи одному з батьків або опікуну доглядати за дитиною з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям упродовж цілого дня.

Однак на цьому переваги програми не закінчуються. Вона також має на меті ознайомити родини з послугами, які дозволяють підтримати їх соціальну інтеграцію та дозволити їм жити повноцінним життям, незважаючи на зміни обставин.

Чому краще надавати грошову допомогу, а не пропонувати гуманітарну допомогу та обладнання?

Одним із ключових аспектів грошової допомоги є її роль у відновленні почуття гідності, яке приходить зі здатністю приймати власні рішення, замість того, щоб хтось інший приймав ці рішення за них.³

Біженці, включно з тими, хто піклується про дітей з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, є найкращими експертами у своїй ситуації: ніхто інший не розуміє краще, що їм потрібно. З'являється все більше розуміння того, що грошові перекази через банківські рахунки або ваучери надають біженцям більше свободи вибору щодо задоволення власних потреб і таким чином, дозволяє зберегти їх людську гідність.⁴ На відміну від розподілу необхідних речей гуманітарної допомоги, які доставляються з інших країн і не пов'язані з місцевими ринками (і можуть навіть негативно вплинути на їх

---

³К. Беррі та С. Редді, Безпека з гідністю: Інтеграція захисту на основі громади в гуманітарні програми, Network Paper 68 (Лондон: ODI, 2010).

⁴Пол Харві та Сара Бейлі, «Програмування грошових переказів у надзвичайних ситуаціях», огляд *Належної Практики* № 11, Група гуманітарної політики ODI, Лондон, 2011 (<https://odihpn.org/wp-content/uploads/2011/06/gpr11.pdf>).

стабільність), грошові перекази дозволяють біженцям купувати продукти у місцевих постачальників.

Це на користь як біженцям, які можуть купити саме те, що їм потрібно, так і місцевій економіці. Це також забезпечує щоденний контакт біженців із громадами, що їх приймають, допомагаючи подолати відчуття відчуженості та ізоляції у нелегкий час. Це особливо важливо для дітей з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, які часто стикаються з проблемою відчуження поряд з іншими викликами, а також для тих, хто опікується ними, які мають мало або зовсім не мають можливості заробляти гроші, враховуючи потребу забезпечити дітей цілодобовим доглядом і підтримкою. Допомога дозволить компенсувати опікунові відсутність заробітної плати внаслідок догляду за дитиною з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям.

Крім того, Програма допомоги на догляд забезпечує безпосередню зустріч дітей з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям та їх опікунами, зі спеціально підготовленими ЮНІСЕФ фахівцями, які можуть оцінити їх потреби та скерувати їх для отримання додаткових послуг і підтримки. Це було б неможливо, якби їхні сім'ї отримували гуманітарну допомогу самостійно, без процесу оцінювання.

Як ця допомога сприяє захисту прав дітей з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям?

Згідно зі словацьким і українським законодавством, діти з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям мають право мати опікуна. Надаючи грошову допомогу опікунам, це полегшує фінансовий тягар на домогосподарство та дає можливість опікунам забезпечувати догляд, якого потребують їхні діти.

Управління Програмою допомоги на догляд

Хто відповідає за цю програму?

Міністерство праці, соціальних питань та сім'ї Словаччини швидко та солідарно відреагувало на потреби українських біженців і здійснює загальне управління цією програмою. Фінансування надається на тимчасовій основі ЮНІСЕФ і Міжнародною організацією з міграції (МОМ).

Хто за що відповідає?

- УВКБ ООН реєструє потенційних отримувачів допомоги разом із Міністерством охорони здоров'я в Реєстраційних центрах Словаччини та передає їхні дані ЮНІСЕФ.
- УВКБ ООН зазначає вік кожного потенційного отримувача допомоги. Осіб, які доглядають за дорослими з особливими потребами, скеровують до МОМ для подальшої оцінки та, якщо вони відповідають визначеним критеріям, їх скеровують для виплати допомоги. Тих, хто опікується дітьми, скеровують до ЮНІСЕФ. Хоча інструменти оцінювання для дорослих і дітей відрізняються, процес і сума грошової допомоги (508 євро на місяць) абсолютно однакові.
- ЮНІСЕФ контактує з сім'ями, які були зареєстровані УВКБ ООН як такі, що доглядають за дітьми з інвалідністю або проблемами зі здоров'ям. З ними зв'яжуться по телефону та через SMS, і буде проведено оцінювання, щоб визначити їх відповідність критеріям.

Застосування Програми допомоги на догляд

Хто може претендувати на участь у Програмі?

Сім'ї українських біженців, які прибули до Словаччини після 24 лютого 2022 року та мають статус тимчасового захисту, мають право подати заявку на отримання допомоги. З опікунами дітей, які мають українське посвідчення дитини з інвалідністю, або які самі звертаються з повідомленням про те, що вони доглядають за дітьми з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, зв'язуються, щоб оцінити потреби їхньої дитини та їх право на отримання допомоги за Програмою допомоги на догляд.

Як зареєструватися для участі у програмі особам, які доглядають за дітьми з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям?

- Першим кроком є реєстрація для отримання тимчасового захисту в Міністерстві праці, соціальних питань та сім'ї, а потім для отримання грошової допомоги в УВКБ ООН. Під час процесу реєстрації в УВКБ ООН їх запитують, чи мають вони або хтось із їхньої сім'ї/домогосподарства якісь особливі потреби. Якщо так, їх попросять надати додаткову інформацію і відповісти на два простих запитання з варіантами відповіді «Так/Ні»:
  - Чи маєте ви або хтось із членів вашої родини, який подорожує з вами, українське посвідчення особи з інвалідністю? (Якщо «Так», вкажіть хто).

- Чи вважаєте ви, що вам або будь-якому члену вашої родини, який подорожує з вами, може знадобитися додаткова підтримка чи послуги з огляду на інвалідність? (якщо «Так», вкажіть кому).
- Якщо відповідь «так» на одне з двох запитань стосовно дитини, УВКБ ООН передає їхні дані ЮНІСЕФ. ЮНІСЕФ зв'яжеться з заявником, щоб повідомити, що неурядова організація TENENET зв'яжеться з ними, щоб організувати бесіду для оцінювання потреб їхньої дитини.
- Оціночну бесіду проводять україномовні фахівці, які пройшли навчання з питань інвалідності, інклюзії та методів оцінювання. Ці фахівці присутні в центрах реєстрації або входять до складу мобільних та виїзних груп. Вони можуть відповісти на запитання про те, як надається допомога, а також надати важливу інформацію щодо можливих скерувань для дітей з інвалідністю чи захворюваннями.
- Оцінювання дітей проводиться на основі відповідей їхніх батьків або опікунів, які заповнюють анкету, з якою їх попередньо ознайомили спеціально підготовлені фахівці. Анкета стосується Модулю функціонування дитини, який акцентує на тому, що потрібно дитині для нормального функціонування, а не на її інвалідності, і доступна словацькою та українською мовами. Фахівці ставлять питання опікунам і записують відповіді в додаток KOBO, який автоматично генерує результати.
- Тих, хто не відповідає критеріям, повідомляють про це рішення за допомогою SMS і скеровують до інших служб підтримки. Ті, хто відповідає критеріям, отримують повідомлення та зараховуються до Програми допомоги на догляд.
- ЮНІСЕФ може скерувати дітей з інвалідністю чи проблемами зі здоров'ям до УВКБ ООН для участі в програмі грошової допомоги, якщо вони ще не зареєстровані в УВКБ ООН.
- **Будь ласка, зверніть увагу: важливо, щоб заявники мали власний номер телефону в Словаччині, щоб з ними можна було зв'язатися безпосередньо щодо допомоги на догляд.**

Як проводиться оцінювання?

З родиною зв'язуються за допомогою SMS і телефонного дзвінка з повідомленням про майбутнє оцінювання. Оцінювання може проходити за місцем проживання або в центрі реєстрації, який є найближчим до місця проживання.

Оцінювання проводить команда з двох фахівців, один з яких україномовний, віч-на-віч у центрі реєстрації, по телефону або вдома у сім'ї.

Фахівець використовує анкету, щоб поставити опікуну запитання про, наприклад, рівень функціональних порушень дитини, чи потрібні їй допоміжні засоби та чи потрібен їй постійний догляд. Анкета розроблена таким чином, щоб на неї відповідав дорослий – один з батьків або опікун, а не дитина.

Чи повинні діти з інвалідністю чи проблемами зі здоров'ям бути присутніми під час процесу оцінювання?

Ні. Фахівець може відвідати родину, щоб провести оцінювання, але присутність дитини не обов'язкова. Оцінювання проводиться з батьками або опікунами.

Як проводиться оцінювання, якщо дитина не може прийти в центр реєстрації через інвалідність?

Оцінювання проводиться з опікуном, а не з дитиною. Дитині не потрібно приходити в центр реєстрації або бути присутньою при оцінюванні. У деяких випадках група з двох фахівців може відвідати родину.

Як заявників інформують про рішення?

Через кілька днів після оцінювання заявники отримують SMS-повідомлення про результат оцінювання. Якщо він успішний, їм надають докладнішу інформацію про надання грошової допомоги.

Отримання допомоги на догляд

Хто отримує допомогу? Хто є кінцевим вигодонабувачем?

Допомога виплачується повнолітній особі, яка доглядає за дитиною з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, оскільки цій особі буде важко поєднувати догляд за дитиною та роботу. Кінцевим вигодонабувачем є дитина, чії потреби задовольняються в результаті програми підтримки.

Скільки грошової допомоги надається отримувачам?

Фінансова підтримка опікунів встановлена на рівні 508 євро на місяць відповідно до рекомендацій уряду Словаччини.⁵

Як грошова допомога потрапляє до отримувачів?

Щомісячні виплати почалися в червні 2022 року. Ця підтримка триватиме щонайменше три місяці, з можливістю продовження ще на три місяці за домовленістю з Урядом.

Отримувачі можуть отримати гроші банківським переказом на рахунок у словацькому банку, якщо такий рахунок є. Вони також можуть отримати гроші через Western Union. Усі отримувачі отримують SMS на свій мобільний телефон із поясненнями, як вони отримають грошову допомогу.

Як довго працюватиме програма допомоги на догляд?

Щомісячні виплати розраховані на три місяці, починаючи з червня 2022 року. Перший платіж буде отримано після успішного оцінювання за червень 2022 року. Протягом цього тримісячного періоду ЮНІСЕФ працюватиме з урядом та неурядовими партнерами, щоб допомогти їм підготуватися до виконання програми наприкінці початкового періоду. Існує також можливість підтримки ЮНІСЕФ упродовж додаткових трьох місяців на основі домовленості з Урядом.

Чи надається допомоги на догляд окремо від допомоги на матеріальні потреби? І яка різниця між двома програмами?

Допомога на догляд надається особам, які доглядають за дітьми з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям окрім допомоги на матеріальні потреби. Ті, хто має право на обидві пільги, отримують обидві пільги. Однією з відмінностей є те, що допомогу на догляд за інвалідом отримує особа, яка щоденно доглядає за дитиною з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, тоді як допомога на матеріальні потреби виплачується голові домогосподарства. Якщо голова домогосподарства також є основним опікуном дитини з важкою формою інвалідності чи проблемами зі здоров'ям, а це типова ситуація, враховуючи високий відсоток домогосподарств, головою яких є жінка серед біженців, ця особа отримує обидві допомоги.

---

⁵Грошова допомога для покриття матеріальних потреб також доступна для сімей біженців, які є особливо вразливими (див. інші розділи Запитання та відповіді та інші матеріали щодо цієї допомоги).

До кого можуть звернутися отримувачі, щоб поставити запитання чи повідомити про проблему?

Отримувачі можуть зателефонувати на безкоштовну гарячу лінію ЮНІСЕФ та УВКБ ООН, якщо у них виникнуть запитання чи проблеми:

- **Безкоштовний номер телефону: 0800 22 12 30 (зі словацького номера телефону)**
- **Безкоштовний номер стаціонарного телефону: +421 2 22 11 56 50 (дзвінок з іншого телефону, крім словацького).**

З будь-яких питань, пов'язаних з допомогою на догляд за дорослими з інвалідністю, телефонуйте на інформаційну лінію Міжнародної організації з міграції (МОМ): (дзвінки зі Словаччини)

- **0800 500 099 (вівторок та середа з 09:00 до 14:00)**
- **0800 500 100 (понеділок, четвер, п'ятниця з 09:00 до 17:00)**

Або надсилайте лист на електронну пошту: IOMSlovakiaCBIfeedback@iom.int